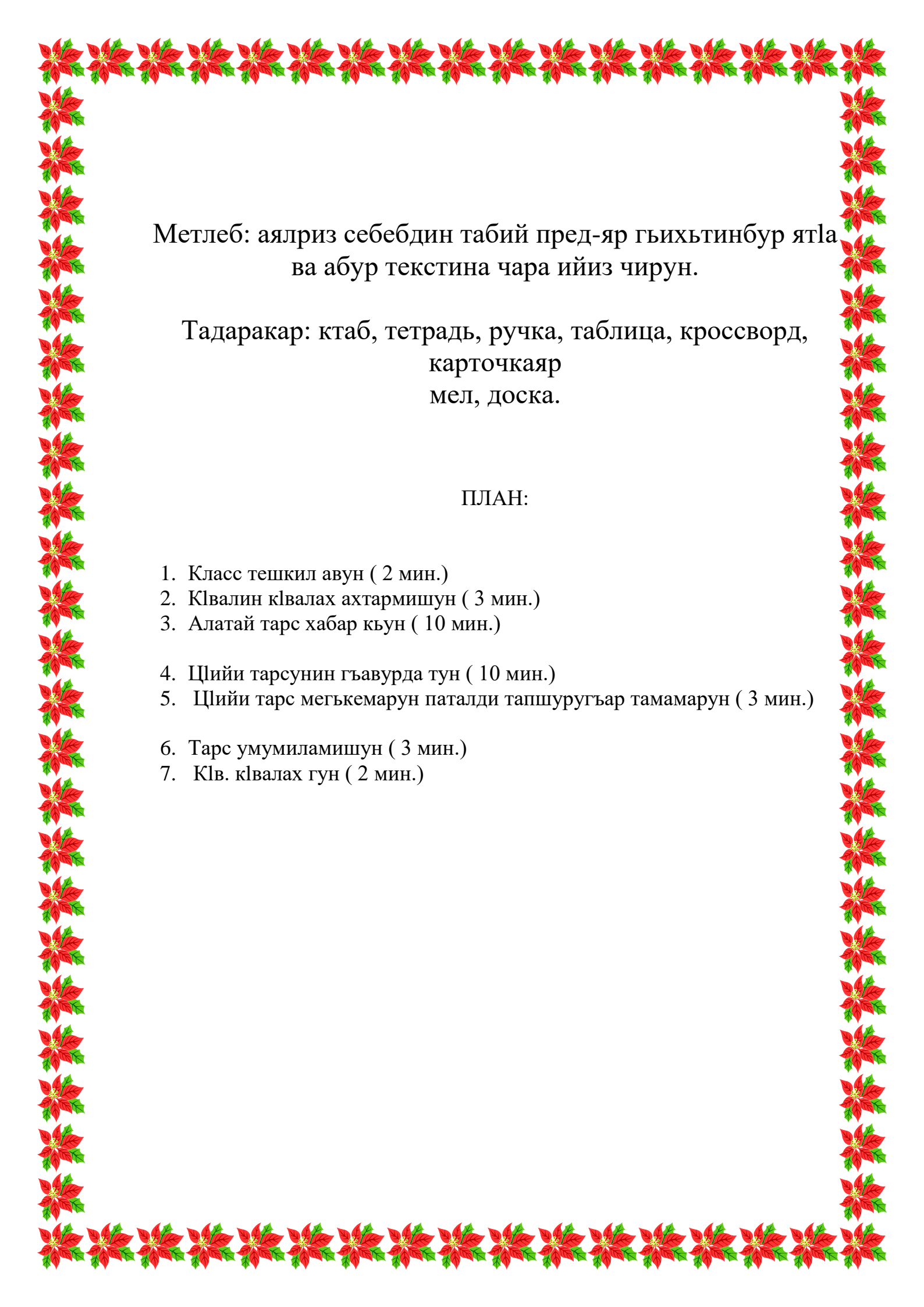

Лезги члал

Тарсунин кьил: «Себебдин табий предложенияр»

Учитель : Исаева А.А.

Метлеб: аялриз себебдин табий пред-яр гьихьтинбур ятла
ва абур текстина чара ийиз чирун.

Тадаракар: ктаб, тетрадь, ручка, таблица, кроссворд,
карточкаяр
мел, доска.

ПЛАН:

1. Класс тешкил авун (2 мин.)
2. Ківалин ківалах ахтармишун (3 мин.)
3. Алатай тарс хабар кьун (10 мин.)
4. Цийи тарсунин гъавурда тун (10 мин.)
5. Цийи тарс мегькемарун паталди тапшуругъар таммарун (3 мин.)
6. Тарс умумиламишун (3 мин.)
7. Ків. ківалах гун (2 мин.)

Тарс кьиле тухун.

М-м: Пакаман хийирар, аялар!

У-к: Абат хийирар!

М-м: Чухсаггул, ацукь!

Муаллимди класс секинарда.

М-м: Къе классда дежурный вуж я?

Классда къе вуж авач?

У-к: Классдин дежурный зун я.

М-м: Ацукь! Акл ятал, чна чи тарс башламишда.

Исятда чаз лезги члалан тарс я. Вирида ктабар, тетрадар ахъайна тарсуниз гъазур хъухъ.

Къенин число кхъихъ

Къе чаз ноябрдин _____ я

Классдин кваллах.

Аялри ктабар, тетрадар ахъайна, число яда, тарсуниз гъазур жеда.

М-м: Вирида число кхъенани?

У-к: Эхъ

М-м: Квалин квалахар ахъая

Квез кваллиз шумуд лагъай тапшуругъ ганвай?

Ни лугъуда? Лагъ кван

У-к: Чаз кваллиз 50-тапшуругъ ганвай

М-м: Виридавай тамамариз хъанани?

У-к: Эхъ

Муаллимди арайрай тлуз физ квалин квалах ахтармишда.

М-м: Тапшуругъда вуч авуна кланзавай?

У-к: Ганвай гъар къве предложенидикай вахтунин табий пай квай са СПП-е туклуърна, кхьин

1. Зун кваллиз гъахъна. 2. Квалле гъасятда экв хкахъна.

Зун кваллиз гъахънамазди, квалле гъасятда экв хкахъна.

3. Садбур къарагъна хъфена. 4. Абурун чка масабур кьуна.

Садбур къарагъна хъфенмазди, абурун чка масабур кьуна.

М-м: Баркалла! Дуъз кхъенва

Алатай тарсуна чна вуч чирнай?

У-к: Алатай тарсуна чна вахтутнин табий предложенияр чирнай

М-м: Вахтунин табий предложенияр гъихътин предложенидиз лугъуда, ада гъихътин суалриз жавабар гуда?

У-к: Вахтунин табий предложениди кьилин паюна хабар гузвай кар мус жезватла, мус хъанватла кьалурда ва ада вахтуниз талукъ мус? мусалди? мусалай? гъи члавуз? суалриз жаваб гуда.

М-м: Вахтунин табий предложение кылиндахъ галаз гыхьтин такьатрин куьмекдалди галкүрда? Лагъ кван

У-к: Вахтунин табий предложение кылиндахъ галаз мус, гыи члавуз, гыа члавуз-суалдин гафарин куьмекдалди галкүида

Мад вахтунин табий предложение деепричастидин суффиксдини куьмекдалди галкүрда. Гыакүни вахтунин табий предложенийрихъ послелогогар кхыиз кыулухъ, гуьгъуьниз, вилик, члавуз, вахтунда, арада, гафарикай сад ишлемишда.

М-м: Агыадихъ ганвай гыар кыве предложенидикай вахтунин табий пай квай СПП-яр туькүьрна кхыихъ.

Жив кывазвай. Чна кывалах акывазарна.

У-к: Жив кывайила, чна кывалах акывазарна.

У-к: Жив кывадалди, чна кывалах акывазарна.

У-к: Жив кывадайла, чна кывалах акывазарна.

М-м: Баркалла, заз акывазайвал куьн вири алатай тарсунин гыавурда хысандиз акыунва.

М-м: Исытда са аялди доскадал предложение разбор ийида. Кыве аялди алай чкайрал карточкайрай кывалахда ва кыве аялди тестерин тапшуругыар тамамарда.

Предложение разбор ийиз доскадал аялар фида, гыазур хыухъ.

Карточкайрихъ галаз аялри кывалахда. Тестерин тапшуругыар аялри тамамарда.

Карточкайра ихьтин тапшуругыар жеда: предложенидин жуьре тайинарун ва схема члугун, гафанин маналу паяр чара авун. Эхиримжи сулдиз хуралай жаваб гун. Гыавурда акыун тавур суал хыайитла, хабар яхъ.

Казимагомедовади доскадал ихьтин предложение кхыида:

Гатфар алукайла, тебиат гуьлуьшан жеда.

Ганвай предложенида кылин ва табий предложение кыалура, схема члугу ва жуьре тайинара.

У-к: СПП-да кылинди тебиат гуьлуьшан жеда-пай я, табий предложениди мус? Суалдиз жаваб гузва ва ада кылин предложенида лагыанвай кар мус жезватла кыалурда, гатфар алукайла- табий пай я.

Им вахтунин табий предложение я.

М-м: баркалла, предложение дуьз разбор авунва.

У-к: СП-е гыхьтин предложенидиз лугьуда?

У-к: Кывед ва я са шумуд простой предложенидин кызурулуш авай, вични умуми мандалди битав хыанвай члалан уьлчмедиз СП-е лугьуда.

М-м: Дуьз я, ацукъ.

Гаджиевади бейхабардарди гафуниин маналу паяр чара ийида.

У-к: **Бейхабардарди.**

М-м: Маналу паяр дуьз чара авунва.

Эхир кыез лугьуда?

У-к: Гафунин дегиш жезвай паюниз эхир лугьуда.
 М-м: Диб квез лугьуда? (доскадал алай аялдивай жаваб гуз жедач).
 Класс ни лугьуда? Лагь кван

У-к: Эхир гелягъайла амуькзавай паюниз диб лугьуда.
 М-м: Дуьз я, кьведни ацукь.

Гила чна машгьулардай кроссворд ацурда.

Кроссвордин тлалабун ихьтинди я: буш квалера чпин патав ганвай гафарин синонимар кхьихь. Дуьз ацурайтла, гафар виняй агьуз клелайла, клвенкве авай гафарикай абурун умуми твар жеда.

С	уь	гь	б	е	т
И	г	и	с	у	н
Н	и	ч	х	и	р
О	д	е	я	л	о
Н	и	ш	тl	е	р
И	е	р	в	а	л
М	я	гь	к	е	м

Ихтилат

Агудун

Къуш

Яргъан

Аквзавайвал чна гафар дуьз жагьурнавай хьтинди я.

Карточкаяр ва тестер гвай, аялар, куьне куьтягьнани?

У-к: Эхь.

М-м: Зав вахце. Тарсунин эхирдай ахтармишна кьиметар лугьуда.

Гила, аялар, чун цийи тарсунив эгечда.

Къенин чи тарс « Себебдин табий предложенияр» я.

Тарсунин мана-метлеб себебдин табий предложенияр гьихьтинбур ятла, абуьр текстина чара ийиз чир хьун я.

Доскадал муаллимди себебдин табий предложенидин таблицаяр куьрсарда.

Себебдин табий предложенияр чирун патал са шумуд предложение кхьида.

Къе зи юлдаш школадиз атанвачир, вучиз лагьайтла ам азарлу хьанвай.

Зи ваха хьсан кваллахзава лугьуз адаз гьуьрметдин грамота гана.

Квале касни тахьуниз килигна, ам къулам патав ацукьнавай.

Пенжерар вине аваз кьакьан тир аиляй, адан клвач хана.

Себебдин табий предложениди, кьилин предложенида хабар гузвай кар вуч себебдалди жезватла, гьа себеб кьалурда ва вучиз? лагьай суалдиз жаваб гуда.

Табий предложение кьилиндахь вучиз лагьайтла, лагьана, лагьайла, лугьуз-союзвилин гафаралди галклурда.

Чуклул

Гуьрчегвал

Клеви

Табий предложение кьилиндахъ табийдан сказуемидин формадалди галкӀурда, бязи табийбурухъ килигна, акуна (акурла, акурди) гафар жеда. Гагъ-гагъ себебдин табий предложение кьилиндахъ галаз прилагательнидин ва я причастидин формайрихъ вал суффикс акална арадиз атай существительнийрин къ. п. формайралди галкӀурна жеда. Себебдин табий предложение кьилиндавай запятойдалди чара ийида. Доскадал кхьенвай предложенийрин куьмекдалди тарсунин гъавурда твада.

ТАБЛИЦА:

Себебдин табий предложенияр
вучиз?

Вучиз лагъайтӀа, лагъайла, лугъуз, лагъана.

Килигна, акуна, (акурла, акурди)

Прилагательнидин ва я причастийрин формайрихъ вал существительнийрин къакъатуниин падеж

Са аялдив себебдин табий предложенийрин тариф кӀелиз тадада.

КӀела кван

Аялди тариф кӀелда.

М-м: Чна исятда тарс мягъкемарун патал ктабда ганвай 55-тапшуругъ тамамарда.

Тапшуругъда вуч тӀалабзава? КӀела кван

У-к: Агъадихъ ганвай кьилин предложенийриз, себебдин табий паяр акала, СПП-яр туькӀуьра, абур кхьихъ. Разбор ая.

Аялри доскадал ва тетрадра са-са предложенияр кхьида.

Гъаваяр мекьби я, вучиз лагъайтӀа кьуьд алуькнава.

Тарари цуьк авунва, вучиз лагъайтӀа гатфар алуькнава.

Азарлу хьуниз килигна, завай накъ школадиз кьез хьанач.

Зи юлдаш акуна, зун шад хьана.

Марф кьуниз килигна, чавай шегьердиз физ хьанач.

Зи стха тарсар гъазурнавач лугъуз, тарсариз кьезвач.

М-м: Заз аквазвайвал, аялар, куьн тарсунин гъавурда акьунва, предложенияр дуьз туькӀуьрнава.

Чи тарсни куьтягъ жезва.

Къе тарсунай:

Доскадал жавабар гайи аялриз кьиметар лугъун.

Куьне суалриз тамам жавабар ганач.

. Вири дуьз тамамарнава.

Дневникар гъваш кьиметар эцигдайвал.

Къез кӀвализ кӀвалах:

15-параграф. Себебдин пуд предложение туькӀуьриз.

Тарсунай суалар авани?

У-к: Ваъ.

М-м: Авачтла чи тарс куътягъ хъана.

Ялар ягъ. Сагърай!

А-яр: Сагърай.